

КЛІНІКО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗСІЯНОГО СКЛЕРОЗУ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Канд. мед. наук О. Д. Шульга

Волинська обласна клінічна лікарня

Проаналізовано дані щодо поширеності розсіяного склерозу в районах Волинської області та динаміку поширеності захворювання за 15-річний період. Проведено оцінку результатів реєстру розсіяного склерозу у вікових та гендерних аспектах. Установлено, що рівні поширеності захворювання стабілізувалися й мають тенденцію до зниження. Виявлено, що поширеність розсіяного склерозу серед жінок є вдвічі вищою. Визначено клінічні особливості перебігу розсіяного склерозу в регіоні: пізній дебют хвороби, переважання м'якого перебігу.

Ключові слова: розсіяний склероз, епідеміологія, клініка, Волинська область.

КЛИНИКО-ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАССЕЯННОГО СКЛЕРОЗА В ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

Канд. мед. наук О. Д. Шульга

Проанализированы данные по распространенности рассеянного склероза в районах Волынской области и динамика распространенности заболевания за 15-летний период. Проведена оценка результатов реестра рассеянного склероза в возрастных и гендерных аспектах. Установлено, что уровни распространенности заболевания стабилизировались и имеют тенденцию к снижению. Выведено, что распространенность рассеянного склероза среди женщин вдвое выше. Определены клинические особенности рассеянного склероза в регионе: поздний дебют болезни, преобладание мягкого течения.

Ключевые слова: рассеянный склероз, эпидемиология, клиника, Волынская область.

CLINICAL AND EPIDEMIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MULTIPLE SCLEROSIS IN THE VOLYN REGION

O. D. Shulga

Data on the prevalence of multiple sclerosis districts of Volyn region and prevalence of the disease in 15-year period were analyzed. There were estimated the results of the Multiple Sclerosis registry in age and gender aspects. It was established that the prevalence of the disease is stabilized and a have tendency to decrease. It was found that prevalence of Multiple Sclerosis among women is as twice higher. The course of Multiple Sclerosis in the region has next features: late debut of the disease, the prevalence of mild course.

Keywords: multiple sclerosis, epidemiology, clinical features, Volyn region.

Розсіяний склероз (РС) — мультифакторіальне захворювання, розвиток якого опосередкований як екзогенними, так і ендогенними чинниками. Тепер відсутні сумніви щодо впливу етнічного складу населення на ризик розвитку розсіяного склерозу, однак різниця в захворюваності та поширеності РС не може бути пояснена лише генетичними особливостями популяції [2]. Епідеміологічні дослідження є важливими щодо виявлення чинників, які підвищують схильність до розвитку хвороби. Актуальною проблемою охорони здоров'я у Волинській області є РС, що і є основою для проведення цього дослідження, присвяченого вивченню клініко-епідеміологічних характеристик РС. За часів імуномодулюючої терапії та можливості інших високотехнологічних методів лікування РС, планування витрат на надання допомоги хворим стає надзвичайно актуальним.

Мета роботи — вивчити клініко-епідеміологічні особливості хворих на РС у Волинській області.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

З метою покращення надання висококваліфікованої допомоги хворим на РС у 2008 р. був організований обласний центр РС у Волинській області. На базі центру було розроблено і введено в практику спеціалізовану електронну базу даних (2013), що містить електронний реєстр та карту динамічного спостереження хворих. Протягом 2012–2013 рр. уперше проведено повну диспансеризацію хворих із РС та іншими демієлінізуючими захворюваннями. За пацієнтами, що отримували імуномодулюючі препарати, було встановлено динамічне (1 раз на 3 міс.) спостереження з контролем ефективності, переносимості та безпеки терапії.

Для створення бази даних використовували такі дані: вік, стать, рік народження, рік появи неврологічної симптоматики, рік установлення діагнозу, тип перебігу та ступінь інвалідизації. З метою отримання максимально точної інформації додатково були отримані дані з медичних закладів області, медико-соціальної експертизи, налагоджені

контакти з хворими на РС. Абсолютну більшість пацієнтів було оглянуто в обласному центрі РС.

Поширеність РС розраховували як кількість хворих із достовірним діагнозом «розсіяний склероз», що проживають на території Волинської області на 100 тис. населення в загальній популяції. Захворюваність розраховували на кількість нових випадків захворювання, зареєстрованих в календарному році на 100 тис. населення. Показники захворюваності та поширеності оцінювали станом на 1 січня кожного року. У роботі використано інформацію обласного центру медичної статистики.

До реєстру включено пацієнтів, діагноз яких відповідав критерію № 1 McDonald 2010 з поправкою Polman [3]. Початок захворювання встановили за датою появи перших симптомів. Час діагнозу визначали за роком, установленим неврологом.

Для оцінки поширеності захворювання використано матеріали обласного управління медичної статистики у Волинській області.

Статистичний аналіз проводили за допомогою програми Microsoft Excel, використовуючи стандартні описові статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Усі райони Волинської області належать до зони високого ризику захворювання, однак показники поширеності в розрізі районів області мають строкатий вигляд (рис. 1). Найвищі рівні поширеності РС у 2014 р. зафіксовано в південних районах, а саме в Рожищенському, Володимир-Волинському, Луцькому районах. Найнижчі показники поширеності РС — у північно-західних районах — Любомильському, Локачинському та Шацькому. Найвищі рівні поширеності РС у цих районах області стійко утримуються протягом останніх 10 років.

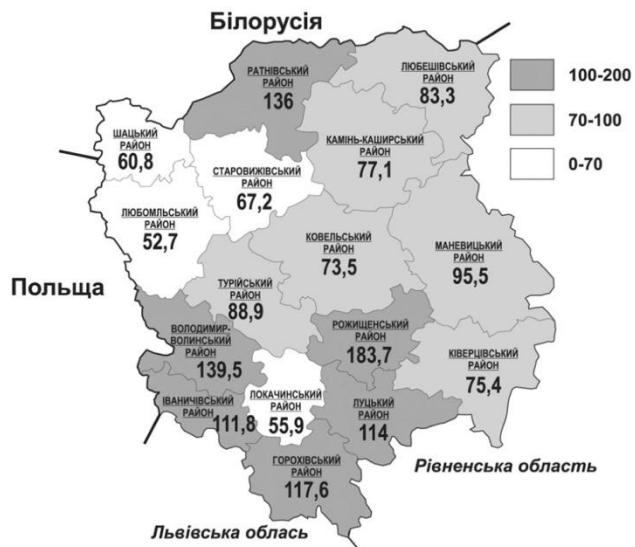

Рис. 1. Поширеність РС у районах Волинської області

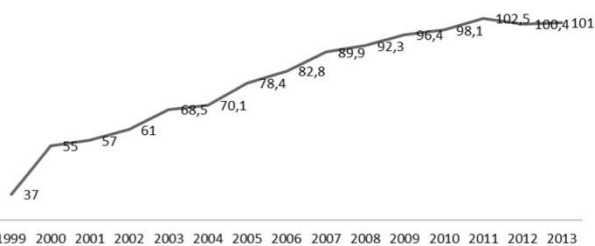

Рис. 2. 15-річна динаміка поширеності РС в області

Дані щодо поширеності РС на Волині збирали з 1999 р. (рис. 2). З 2011 р. спостерігається тенденція до стабілізації рівня поширеності, однак рівень поширеності захворювання залишається високим. Причина стабілізації, можливо, пов'язана зі створенням електронного реєстру хворих зі щоквартальним оновленням інформації.

Слід зауважити, що дані щодо поширеності захворювання отримані з обласного центру медичної статистики і включають у тому числі пацієнтів із клінічно ізольованим синдромом РС, «імовірним» розсіяним склерозом та «розсіяним енцефаломієлітом». За цими даними проведеного реєстру ми можемо стверджувати, що реальна поширеність захворювання в регіоні є нижчою, ймовірно, на рівні 60–65 на 100 тис. населення.

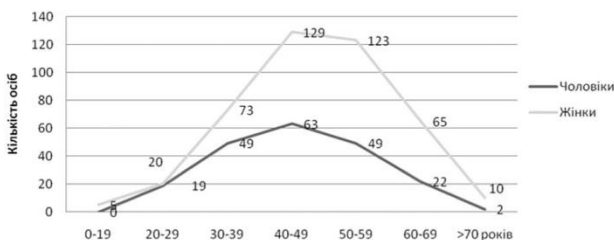

Рис. 3. Статеві-вікова структура пацієнтів із РС у Волинській області

Станом на 01.01.2014 на обліку в обласному центрі РС перебуває 629 хворих із достовірним діагнозом РС за критеріями McDonald 2010 з поправкою Polman. Когорту хворих склали 424 жінки та 205 чоловіків (рис. 3). Співвідношення чоловіків до жінок склало 1:2,06. Середній вік хворих становив $47,07 \pm 11,65$ (95 % СІ 46,16–47,48) року.

Середній вік жінок на час установлення діагнозу РС склав $36,96 \pm 9,94$ (95 % СІ 36,02–37,9) року, для чоловіків $34,03 \pm 11,9$ (95 % СІ 32,4–35,66) року. Порівняно з дослідженням 2010 р. [1], збільшився середній вік дебюту в пацієнтів із РС від 30 років у 2010 р. до 34 років станом на 01.01.2014.

Проаналізовано тривалість захворювання у жителів Волині (рис. 4).

Рівень поширеності захворювання на РС в області відповідає рівню поширеності по Західному

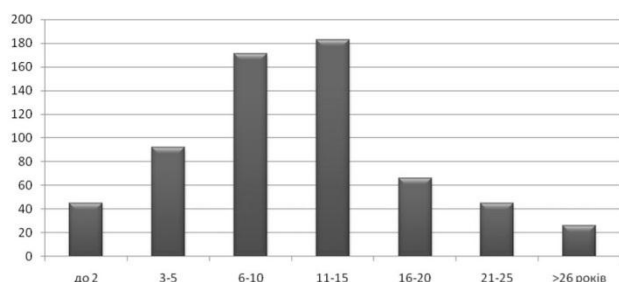

Рис. 4. Тривалість РС у пацієнтів

регіону України. Однак увагу привертають до себе певні особливості. Насамперед, поширеність захворювання суттєво варіює в районах області та до кінця не зрозуміло наскільки випадковими є дані варіації і чи не зумовлені вони зовнішніми чинниками або доступністю медичної допомоги. Окрім того, зауважено про відносно незначну кількість пацієнтів у віці до 20 років, що може бути проявом недостатньої настороженості щодо РС серед педіатрів. Заслугове окремого вивчення показник пізнього віку дебюту захворювання, що є особливістю регіону. Значна кількість хворих у віці понад 50 років та тривалістю захворювання довше 15 років свідчать про перевагу сприятливо-

го перебігу РС і позитивний вплив імуномодуючої терапії на перебіг захворювання, здебільшого за рахунок упровадження державної програми профілактичного лікування РС.

ВИСНОВКИ

Отримані дані свідчать про стабілізацію поширеності РС на Волині. Пояснення такої ситуації можуть бути різними. Це може бути зумовлено насамперед збільшенням тривалості життя хворих на РС за рахунок упровадження державної програми лікування цього захворювання. Ураховуючи значну кількість пацієнтів із РС віком старше 50 років, можна дійти висновку, що РС у жителів Волинської області має м'якший перебіг, тривалість хвороби збільшується, процес діагностики скорочується. Нині вже понад 100 пацієнтів отримують лікування імуномодуючими препаратами, проте, враховуючи результати реєстру, кількість хворих, що отримують патогенетичне лікування, необхідно збільшувати, передусім за рахунок осіб молодого віку зі збереженою працездатністю, що допоможе в перспективі зберегти соціальну активність таких пацієнтів та трудовий резерв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобрик Н. В. Аналіз епідеміологічних показників розсіяного склерозу у Волинській області / Н. В. Бобрик, О. Д. Шульга, Л. І. Соколова // Укр. неврологіч. журн. — 2013. — № 3. — С. 28–31.
2. Розсіяний склероз: глобальні перспективи / Т. С. Міщенко, О. Д. Шульга, Н. В. Бобрик, Л. А. Шульга // Укр. мед. часопис. — 2014. — № 3 (101). — С. 84–88.
3. Diagnostic criteria for multiple sclerosis: 2010 revisions to the McDonald criteria / С. Н. Polman, S. C. Reingold, B. Banwell [et al.] // Ann. Neurol. — 2011. — № 69. — P. 292–302.